

Preventie- en handhavingsplan alcohol

Gemeente Zwolle

Periode 2023 tot 2026

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Nationaal Preventieakkoord en lokaal gezondheidsbeleid	3
Alcoholwet	3
Samenwerking	4
Begrippen	4
Leeswijzer	4
Hoofdstuk 1. Probleemanalyse	5
1.1 Schadelijkheid van alcohol	5
1.2 Alcohol in Zwolle	5
1.3 Informatie van samenwerkingspartners	7
1.4 Samenvatting	7
Hoofdstuk 2. Doelstellingen	9
2.1 Schadelijkheid van alcohol	9
2.2 Doelstellingen afname alcoholgebruik onder de 18 jaar	9
2.3 Doelstellingen naleving leeftijdsgrens	9
Hoofdstuk 3. Uitgangspunten voor beleid	10
3.1 Actoren	10
3.2 Omgeving	10
3.3 Integrale beleidsvisie	10
3.4 Aansluiten bij de lokale praktijk	11
Hoofdstuk 4. Activiteiten	12
4.1 Wet- en regelgeving	12
4.2 Toezicht en handhaving	14
4.3 Educatie en communicatie	16
Hoofdstuk 5. Samenwerking	19
Literatuur en bronnen	20

Inleiding

De gemeente Zwolle streeft naar een gezonde toekomst voor haar inwoners in het algemeen en voor de jeugd in het bijzonder. Het bevorderen van een gezonde leefstijl is belangrijk. Daarbij hoort ook het voorkomen van overmatig alcoholgebruik.

In dit Preventie- en handavingsplan beschrijft de gemeente Zwolle hoe zij de komende jaren vorm wil geven aan alcoholpreventie. Het plan sluit aan bij de Beleidsagenda gezondheid 2022-2026 en de daarin neergelegde ambitie van de gemeente om een gezonde leefstijl te bevorderen.¹

Omdat alcoholgebruik en een gezonde ontwikkeling niet samengaan, ligt de focus op jongeren van 12 tot 18 jaar en hun sociale omgeving. Ouders, scholen, sportverenigingen, ondernemers (uitgaansleven, detailhandel en evenementen) zijn daarin belangrijke partijen.

Met dit Preventie- en handavingsplan geeft de gemeente invulling aan haar wettelijke taak (artikel 43a) in de uitvoering van de Alcoholwet. De Alcoholwet is een bijzondere wet die de verstrekking van alcoholhoudende dranken regelt en de jeugd beschermt tegen de negatieve effecten van alcohol op de gezondheid en de veiligheid.

Eén van de verplichtingen die uit deze wet voortvloeit is het opstellen van een preventie- en handavingsplan, met name gericht op jongeren. Dit plan bevat een overzicht van de doelstellingen, de activiteiten op het gebied van preventie en handhaving en de te behalen resultaten.

Nationaal Preventieakkoord en lokaal gezondheidsbeleid

In het Preventie- en handavingsplan sluit de gemeente aan bij de doelstellingen van het Nationaal Preventieakkoord. In dit akkoord, dat in 2018 door meer dan 70 partijen is gesloten, is preventie van problematisch alcoholgebruik een van de drie speerpunten, naast roken en overgewicht. Het akkoord is gesloten door een veelheid aan organisaties en maatschappelijke partners, waaronder gemeenten, sportorganisaties, de horecabranche en onderwijsinstellingen.

Voor jongeren onder de 18 jaar zijn specifieke doelstellingen opgenomen. Zo moet het aantal 12-16 jarigen dat ooit gedronken heeft afnemen van 45% naar 25% in 2040 (Nationaal Preventieakkoord, 2020). Uiteindelijk is het doel om te komen tot 0% alcoholgebruik onder de 18 jaar in 2040 en een naleving van 100% van de leeftijdsgrens (NIX18) door verstrekkers in 2030.

De gemeente Zwolle wil met haar inwoners en maatschappelijke partners een actieve bijdrage leveren aan het realiseren van deze doelstellingen. De inzet op alcoholmatiging in het algemeen en het tegengaan van alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar in het bijzonder is onderdeel van het lokale gezondheidsbeleid van de gemeente Zwolle. Zo staat in de Beleidsagenda gezondheid 2022-2026 het doel beschreven dat het percentage Zwollenaren dat overmatig alcohol gebruikt in 2026 is afgenomen.²

Alcoholwet

Het beperken van de beschikbaarheid van alcohol is één van de meest effectieve maatregelen om alcoholgebruik te verminderen en de daaraan gerelateerde schade te voorkomen (Babor e.a., 2010; Burton e.a., 2017). De Alcoholwet is een wet die de beschikbaarheid van alcohol reguleert. Daarnaast richt de Alcoholwet zich op de verantwoorde verstrekking van alcohol. De Alcoholwet heeft tot doel

¹ Beleidsagenda gezondheid 2022-2026, gemeente Zwolle

² <https://www.zwolle.nl/sites/default/files/beleidsagenda-gezondheid-2022-2026.pdf>

om de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik tegen te gaan en aan alcohol gerelateerde overlast terug te dringen. De wet valt onder de verantwoordelijkheid van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en is daarmee primair een volksgezondheidswet. Het toezicht op de naleving van de Alcoholwet, voorheen de Drank- en horecawet (DHW), is sinds 2013 gedecentraliseerd en daarmee de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Samenwerking

Dit Preventie- en handavingsplan is tot stand gekomen met inbreng en advies van verschillende partners binnen en buiten de gemeentelijke organisatie, op de domeinen gezondheid, jeugd, maatschappelijke ontwikkeling, veiligheid, evenementen en vergunningverlening, toezicht en handhaving. Met deze partijen werkt de gemeente ook samen in de uitvoering. Daarbij heeft de gemeente een coördinerende en uitvoerende rol.

Begrippen

- *Problematisch alcoholgebruik*: alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar, drinken door zwangere vrouwen, overmatig drinken, zwaar drinken, bingedrinken, een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische, sociale of maatschappelijke problemen;
- *Binge drinken*: minstens één keer per maand vijf glazen of meer alcohol drinken tijdens één gelegenheid;
- *Zwaar drinken*: minstens één keer per week vier glazen of meer (vrouwen) of zes glazen (mannen) of meer alcohol drinken op één dag;
- *Overmatig drinken*: meer dan 14 glazen (vrouwen) of meer dan 21 glazen (mannen) alcohol drinken per week.³

Leeswijzer

Het Preventie- en handavingsplan begint met een korte introductie. In hoofdstuk 1 staat de focus van het plan en een schets van de context, gevolgd door een probleemanalyse. De probleemanalyse laat zien welke vraagstukken er liggen in de gemeente Zwolle met betrekking tot alcohol. In hoofdstuk 2 zijn op grond hiervan de doelstellingen van de gemeente geformuleerd en in hoofdstuk 3 staan de uitgangspunten bij de beleidskeuzes. In hoofdstuk 4 staan de activiteiten beschreven die bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen en die samen met samenwerkingspartners worden uitgewerkt in jaarlijkse uitvoeringsplannen. In Hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de samenwerking en staat hoe de gemeente de ontwikkelingen gaat monitoren en evalueren. Bijlage 1 bevat het horecasanctiebeleid van de gemeente.

³ <https://www.trimbos.nl/begrippenlijst/>

Hoofdstuk 1. Probleemanalyse

Dit hoofdstuk beschrijft de stand van zaken met betrekking tot alcoholgebruik onder jongeren in de gemeente Zwolle. Het werken op grond van cijfermatige en andere data over gebruik en naleving van de wet- en regelgeving zorgt ervoor dat de gemeente mensen en middelen doelmatig kan inzetten.

1.1 Schadelijkheid van alcohol

De gemeente heeft gegronde redenen om jeugdige inwoners te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van alcohol. Er is steeds meer kennis over deze schadelijkheid. Deze kennis is nog niet bij iedereen bekend (Schouten e.a., 2020). Alcoholgebruik gaat gepaard met tal van fysieke, mentale en maatschappelijke problemen. De mate van schade is grotendeels dosis gerelateerd: hoe meer alcohol, hoe meer schade. Er bestaat eigenlijk geen veilige ondergrens. Licht en matig alcoholgebruik worden in verband gebracht met onder meer harttritmestoornissen en diverse soorten kanker. Zwaar drinken is gerelateerd aan een hoger risico op acute schade door alcohol, zoals alcoholvergiftiging en verkeersongevallen en geeft een verhoogde kans op hersenschade. Overmatig drinken brengt een grotere kans op verslaving en op schade aan de organen met zich mee. Naast lichamelijke gevolgen heeft alcoholgebruik ook invloed op het psychisch functioneren; depressie, angstklachten en suïcide zijn gerelateerd aan regelmatig dronken zijn en/of aan problematisch alcoholgebruik. Huiselijk geweld, agressie, uitgaansgeweld en vandalisme worden vaak gepleegd onder invloed van alcohol. In gezinnen waar alcoholgebruik door de ouders problematisch is, worden de problemen vaak van generatie op generatie doorgegeven.⁴ Voor jongeren zijn de risico's van alcoholgebruik groter dan voor volwassenen. Niet alleen zijn de acute gevolgen voor jongeren vaak ernstiger – zij raken bijvoorbeeld eerder bewusteloos en kunnen onder invloed van alcohol sneller over seksuele grenzen heen gaan – maar daarnaast heeft het drinken van alcohol op jonge leeftijd ook gevolgen voor de lange termijn.⁵ Denk daarbij aan verstoring van de hersenontwikkeling (die tot het 24e jaar doorloopt) en een grotere kans op verslavingsproblematiek. Agressief, asociaal en delinquent gedrag komt vaker voor bij jongeren die alcohol drinken dan bij hun leeftijdsgenoten. Bij jongvolwassenen kunnen (de gevolgen van) alcoholgebruik leiden tot verzuim, studievertraging, afname van de studieprestaties of zelfs tot studie uitval.

1.2 Alcohol in Zwolle

In deze paragraaf wordt aan de hand van cijfers en andere informatie een beeld van het alcoholgebruik, de daarmee samenhangende problematiek en de naleving van de alcoholwetgeving geschetst. Daarbij wordt zo veel mogelijk gekeken naar Zwolle. Waar dat niet mogelijk is, is gekeken naar landelijke of regionale informatie.

Alcoholgebruik scholieren

Het alcoholgebruik onder jongeren in de gemeente Zwolle wordt elke vier jaar gepeild met de GGD Gezondheidsmonitor Jeugd van GGD IJsselland. De GGD voert de Gezondheidsmonitor Jeugd uit onder jongeren in klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs. Hierin zitten voornamelijk jongeren in de leeftijd 13-14 jaar en 15-16 jaar. De cijfers voor de gemeente Zwolle en de vergelijking met regionale cijfers komen, tenzij anders vermeld, uit 2021 (GGD IJsselland).⁶

⁴ <https://www.alcoholinfo.nl/>

⁵ <https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2018/12/17/alcohol-en-hersenontwikkeling-bij-jongeren>

⁶ <https://ijssellandscan.nl/dashboard/highlights/gezondheid-jeugd>

- Van de scholieren in Zwolle heeft 21% van de jongeren ooit een heel glas alcohol gedronken. In de regio IJsselland is dat 31%.
- Jongens (22%) hebben vaker dan meisjes (20%) een heel glas alcohol gedronken. In de regio IJsselland is dat 35% (jongens) en 28% (meisjes).
- Op het vmbo hebben meer jongeren een heel glas alcohol gedronken (25%) dan op havo/vwo (17%). In de regio IJsselland is dat 37% (vmbo) en 25% (havo/vwo).
- Een tiende van de scholieren (11%) heeft aan binge drinken gedaan (5 glazen of meer per gelegenheid). In de regio IJsselland is dat 22%.
- Binge drinken komt meer voor bij jongens (12%) dan bij meisjes (11%). In de regio IJsselland is dat 24% (jongens) en 20% (meisjes).
- Jongeren op havo/vwo doen in Zwolle vaker aan binge drinken (17%) dan jongeren op het vmbo (14%). In de regio IJsselland is dat juist omgekeerd; 15% (havo/vwo) en 28% (vmbo).

Het alcoholgebruik door scholieren in Zwolle (21%) ligt een stuk lager dan regionaal (31%). Ook wordt in Zwolle (12%) aanzienlijk minder aan binge drinken gedaan dan landelijk (21%).⁷

Sommige groepen jongeren zijn extra kwetsbaar en lopen daardoor een groter risico op problematisch alcoholgebruik. Dan gaat het bijvoorbeeld om kinderen die vroeg beginnen met drinken, kinderen van ouders met een verslaving of psychische problematiek en kinderen met een licht verstandelijke beperking.

Alcohol en opvoeding

Hoewel de invloed van leeftijdgenoten en vrienden op gedrag toeneemt naarmate kinderen ouder worden, blijven ouders invloed houden op het drinkgedrag van hun opgroeiende kind (Engels e.a, 2013). Zij doen dat expliciet door regels te stellen maar ook impliciet, bijvoorbeeld via hun houding ten opzichte van alcohol of door hun eigen drinkgewoonten. Ouders die zelf veel drinken, zijn vaak toleranter ten aanzien van alcoholgebruik bij hun kinderen.

Ook de opvoedstijl van ouders is van invloed op het middelengebruik van hun kinderen. Het is van belang dat er duidelijke afspraken worden gemaakt met jongeren en dat er open wordt gecommuniceerd over alcoholgebruik en de risico's daarvan. Alleen verbieden is niet voldoende. Erover praten en zorgen dat de jongere zelf een mening kan vormen, helpt bij het inperken van de risico's.

- Van de ouders van kinderen tussen de 4 en 12 jaar vindt 30% het goed dat hun kind onder de 18 jaar alcohol drinkt.
- Bijna een kwart van de ouders (23%) verbiedt het drinken van alcohol.
- Ruim een kwart van de ouders (27%) vindt alcohol drinken goed of zegt er niets van.
- Een derde van de ouders (33%) raadt het drinken van alcohol af of zegt dat jongeren minder moeten drinken.
- Ouders van vmbo-leerlingen verbieden minder vaak het drinken van alcohol dan ouders van leerlingen op havo/vwo.
- Ook ouders van jongeren die niet bij beide ouders wonen, verbieden minder vaak alcoholgebruik dan ouders van jongeren die wel bij beide ouders wonen.
- Ouders van jongeren in klas 4 zijn minder afwijzend ten aanzien van alcohol dan ouders in klas 2.
- Vier op de vijf jongeren maken afspraken met ouders over het drinken van alcohol. Vaak is dat een afspraak om tot een bepaalde leeftijd niet te drinken. Meestal is dat 18 jaar of ouder.⁸

⁷ <https://www.vzinfo.nl/>

⁸ Gezondheidsmonitor Jeugd 2019-2020, GGD IJsselland.

Naleving van de alcoholwetgeving door alcoholverstrekkers

In Zwolle heeft geen recent lokaal nalevingsonderzoek plaatsgevonden naar de naleving van de leeftijdsgrens bij de verkoop van alcohol.

In heel Nederland was de naleving van de leeftijdsgrens in 2022 in totaal 39%.⁹ Ten opzichte van 2020 (38%) is de naleving nauwelijks verbeterd. De ketenslijterijen (84%), borrelshops (77%) en ketensupermarkten (63%) hebben de hoogste nalevingspercentages. Bij de avondwinkels is de naleving 47%. Daarna volgen de sportkantines (29%), de thuisbezorgende landelijke ketens (25%), cafetaria's (25%) en horecagelegenheden (24%). De webshops (10%) en maaltijdbezorgdiensten (4%) hebben de laagste naleving, samen met de flitsbezorgers (1%).

Zowel lokaal als landelijk is er geen nalevingsonderzoek naar het verbod van doorschenken bij dronkenschap uitgevoerd. Wel wordt er in Zwolle tijdens alcoholcontroles op gelet of er geen zichtbaar dronken personen aanwezig zijn.

Uit sommige onderzoeken blijkt dat de wettelijke bepalingen over doorschenken niet goed worden nageleefd. Horecapersoneel blijkt het lastig te vinden om dronkenschap te herkennen en om daar vervolgens op te acteren (Nijkamp e.a., 2020).

Alcoholcontroles

In 2022 heeft de burgemeester een aantal toezichthouders voor de Alcoholwet aangewezen via het Aanwijzingsbesluit toezichthouders afdeling Fysieke Leefomgeving gemeente Zwolle. Deze toezichthouders gaan de komende jaren bij de verschillende alcoholverstrekkers de naleving van de alcoholwetgeving controleren.

1.3 Informatie van samenwerkingspartners

Kennis, ervaring en registraties van samenwerkingspartners van de gemeente Zwolle bieden waardevolle informatie over de stand van zaken met betrekking tot het preventiebeleid en de naleving van de alcoholwetgeving. Als onderdeel van de probleemanalyse zijn enkele samenwerkingspartners geraadpleegd die zicht hebben op alcoholgebruik onder jongeren en jongvolwassenen.

Voor het Preventie- en handavingsplan zijn interviews gehouden met samenwerkingspartners van binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.

Zo constateert instelling voor verslavingszorg Tactus dat er voldoende aanbod is van IVA-cursussen¹⁰ voor sportkantines, maar dat hier tot nu toe weinig tot geen gebruik van wordt gemaakt. Volgens Tactus zou de gemeente meer aandacht kunnen besteden aan (sport)verenigingen, nu dit (naast onderwijs) een van de weinige plaatsen is waar mensen uit alle geledingen van de samenleving bijeenkomen. Tactus is voorstander van het beperken van happy hours, aangezien deze maatregel zich met name richt op horecagelegenheden waar veel jongeren komen. Verder merkt Tactus op dat voorlichting op scholen alleen gericht is op het Voortgezet Onderwijs, waarbij vaak bepaalde onderdelen van een lespakket worden overgenomen en niet het complete pakket. Ook geeft Tactus

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/09/16/kamerbrief-over-diverse-rapportages-alcohol-en-tabaksontmoediging>

¹⁰ Instructie Verantwoord Alcohol schenken

aan dat jongeren over het algemeen goed bekend zijn met de bestaande regels rond alcohol en dat het belangrijk is om uit te leggen waarom sommige regels gelden. Tijdens ouderavonden kan meer aandacht worden geschonken aan alcohol, waarbij ook kan worden gewezen op opvoedondersteuning. Tenslotte raadt Tactus aan om het meldpunt voor misstanden in de horeca beter onder de aandacht te brengen.

De GGD raadt de inzet van zogenaamde “mystery-shoppers” aan, omdat daarmee meer inzicht kan worden verkregen waar en wanneer alcohol wordt verkocht aan jongeren. Daarnaast biedt de GGD Helder op School aan, een programma voor scholen voor primair en voortgezet onderwijs. Helder op School is een onderdeel van de Gezonde School en sluit aan bij het bevorderen van een gezonde leefstijl. Ook raadt de GGD aan om meer ouderavonden te organiseren.

Vanuit maatschappelijke ontwikkeling en jeugd is aangegeven dat de gemeente Zwolle met alle scholen voor Primair en Voortgezet Onderwijs samenwerkt in ondersteuningsteams. Deze teams spelen, naast ondersteuningsvragen, ook een rol in het bepalen welke preventieve interventies op een school nodig of wenselijk zijn. In het VO wordt op ongeveer de helft van de scholen met de leerlijn “THINK op School” gewerkt aan het versterken van de veerkracht en weerbaarheid van jongeren. Dit gebeurt aan de hand van verschillende thema’s, al naar gelang de actualiteit op school en de preventiedoelen van de gemeente. Het toevoegen van bepaald aanbod gebeurt altijd in samenspraak met de school.

Voor zover relevant, zijn deze inzichten zijn meegenomen in dit Preventie- en handhavingsplan.

1.4 Samenvatting

In vergelijking met de regio doet Zwolle het goed als het gaat om het alcoholgebruik onder jongeren. Het alcoholgebruik door scholieren in Zwolle (21%) ligt een stuk lager dan regionaal (31%). Ook wordt in Zwolle (12%) aanzienlijk minder aan binge drinken gedaan dan landelijk (21%).¹¹

Uit landelijke onderzoeken blijkt dat sommige groepen jongeren extra aandacht vragen, omdat zij kwetsbaar zijn voor problematisch alcoholgebruik. Vaak hebben zij ook te kampen met andere problemen.

Volgens de samenwerkingspartners van de gemeente Zwolle is er zowel bij de verstrekkers van alcohol als bij ouders nog ruimte voor de versterking van hun preventieve rol. Dat toont landelijk onderzoek ook aan. De samenwerkingspartners pleiten daarom voor preventieve interventies die zijn gericht op de omgeving van jongeren; meer specifiek op ouders, onderwijs, sportkantines, uitgaansgelegenheden en winkels.

¹¹ <https://www.vzinfo.nl/>

Hoofdstuk 2. Doelstellingen

In dit hoofdstuk staan de concrete doelstellingen van de gemeente Zwolle ten aanzien van alcoholpreventie en handhaving.

2.1 Schadelijkheid van alcohol

De gemeente Zwolle streeft ernaar dat alle jonge inwoners gezond en veilig kunnen opgroeien. Alcohol draagt daar niet aan bij. Voor jongeren moet het normaal zijn om niet te drinken. Daarom zet de gemeente in op goede naleving van de Alcoholwet, het versterken van de norm NIX18 onder jongeren en hun sociale omgeving en het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert. De hoofddoelstelling van het Preventie- en handavingsplan is:

- *Het tegengaan van alcoholgebruik onder de 18 jaar om schadelijke gevolgen van alcohol tegen te gaan en te voorkomen.*

Voor de komende jaren zijn op grond van de probleemanalyse een aantal doelstellingen geformuleerd met betrekking tot het voorkomen van alcoholgebruik onder de 18 jaar. Deze doelstellingen zijn gebaseerd op het alcoholgebruik binnen de doelgroep en geformuleerd aan de hand van de ambities uit het Nationaal Preventieakkoord: 0% alcoholgebruik onder de 18 jaar in 2040 en een naleving van 100% van de leeftijdsgrens (NIX18) door verstrekkers in 2030. De gemeente werkt hier stapsgewijs naar toe.

2.2 Doelstellingen afname alcoholgebruik onder de 18 jaar

Zoals aangegeven in hoofdstuk 1, doen inwoners van de gemeente Zwolle het goed als het gaat om alcoholgebruik onder jongeren, zeker in vergelijking met de regio. Het is de uitdaging om deze voorsprong de komende jaren vast te houden en te consolideren.

De doelstelling van de gemeente met betrekking tot het voorkomen van alcoholgebruik onder jongeren is gelegen in het behouden van de regionale voorsprong. Tevens wil de gemeente ervoor zorgen dat jongeren van 13-16 jaar in Zwolle zo min mogelijk binge drinken. Hoe later jongeren beginnen met het drinken van alcohol, hoe kleiner de kans dat zij op latere leeftijd overmatig alcohol gaan drinken of te maken krijgen met aan alcohol gerelateerde problematiek.

2.3 Doelstellingen naleving leeftijdsgrens

De doelstelling van de gemeente Zwolle met betrekking tot de naleving van de leeftijdsgrens bij de verkoop van alcohol is gebaseerd op de resultaten van het landelijke nalevingsonderzoek en de ambities uit het Nationaal Preventieakkoord. Het toezicht op de naleving van de leeftijdsgrens zal zich de komende jaren vooral richten op verstrekkers die landelijk gezien minder goed presteren: avondwinkels, sportkantines, cafetaria's en horecagelegenheden. De gemeente werkt toe naar 100% naleving van de leeftijdsgrens bij de verkoop van alcohol in 2030.

Hoofdstuk 3. Uitgangspunten voor beleid

3.1 Actoren

Dit plan bevat voorstellen hoe de gemeente de jeugd wil beschermen tegen de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik. Om resultaat te bereiken is een bijdrage van hun sociale omgeving nodig: ouders, scholen, sportverenigingen en ondernemers (uitgaansleven, detailhandel en evenementen).

De gemeente betreft deze partijen bij de beleidsontwikkeling en bij de uitvoering. Gezamenlijk wordt ingezet op een gezonde bevolking en een veilige omgeving, zonder alcoholgebruik onder de 18 jaar en met verantwoorde verstrekking van alcohol aan en verantwoord alcoholgebruik door (jong)volwassenen.

3.2 Omgeving

Volgens de systeemtheorie van Holder (1998) is alcoholgebruik het resultaat van een combinatie van factoren. De persoon, zijn sociale omgeving en het beleid van de (lokale) overheid vormen samen een systeem dat voor een groot deel de keuze van de gebruiker bepaalt. Daarmee toont Holder aan dat alcoholpreventie niet alleen gericht kan zijn op het individu. Het meest succesvol zijn strategieën die de fysieke en sociale omgeving van de drinker beïnvloeden. In de omgeving van jongeren spelen ouders, scholen, locaties waar alcohol wordt verstrekt en degenen die alcohol verstrekken een belangrijke rol. Het Preventie- en handhavingsplan richt zich op deze omgeving.

3.3 Integrale beleidsvisie

Het preventiemodel van Reynolds (2003) is gebaseerd op de systeemtheorie van Holder (zie 3.2). Dit preventiemodel kent drie beleidspijlers: educatie, regelgeving en handhaving. Deze drie pijlers staan deels op zichzelf, maar overlappen elkaar ook (figuur 1).

Figuur 1: Preventiemodel van Reynolds

De overlap tussen deze drie pijlers is het integrale preventiebeleid. Het model maakt duidelijk dat niet alleen educatie, maar ook regelgeving en handhaving bijdragen aan het voorkomen van (problemen door) alcoholgebruik. Het Preventie- en handhavingsplan van de gemeente Zwolle is gebaseerd op de uitgangspunten van de Beleidsagenda gezondheid 2022-2026 en de pijlers van deze integrale beleidsvisie. Dit betekent dat meerdere afdelingen binnen de gemeente (en daarmee dus ook meerdere typen maatregelen) worden ingezet bij de aanpak van de aan alcohol gerelateerde problematiek.

3.4 Aansluiten bij de lokale praktijk

Naast algemene uitgangspunten houdt de gemeente in het Preventie- en handhavingsplan ook rekening met de couleur locale van de gemeente Zwolle. Zoals eerder aangegeven, streeft de gemeente Zwolle naar een gezonde toekomst voor haar inwoners in het algemeen en voor de jeugd in het bijzonder. Het bevorderen van een gezonde leefstijl is belangrijk.

Dit Preventie- en handhavingsplan staat niet op zichzelf. Het sluit aan op landelijk beleid dat is neergelegd in het Nationaal Preventieakkoord en het heeft een raakvlak met verschillende gemeentelijke taken en beleidsterreinen. Zowel in de beleidsvorming als in de uitvoering is daarom afstemming gezocht met in ieder geval:

- Terrassenbeleid
- Beleidsagenda Gezondheid 2022 - 2026
- Jeugdproblematiek in Zwolle, Rapport Beke

Waar mogelijk en wenselijk maakt de gemeente Zwolle gebruik van de aanvullende mogelijkheden van de Alcoholwet om op lokaal niveau regels op te stellen met betrekking tot het verstrekken van alcohol.¹² Hiermee onderschrijft de gemeente de norm NIX18 en tracht zij overmatig alcoholgebruik te voorkomen.

¹² Zie hoofdstuk 4 voor een concrete invulling hiervan.

Hoofdstuk 4. Activiteiten

In dit hoofdstuk staan de interventies die de gemeente Zwolle wil inzetten om de in hoofdstuk 2 genoemde doelstellingen te realiseren. Deze interventies zijn onderverdeeld in wet- en regelgeving (4.1), toezicht en handhaving (4.2) en educatie en bewustwording (4.3).

4.1 Wet- en regelgeving

Alcoholwet

Het belangrijkste deel van de regelgeving op het gebied van alcohol is vastgelegd in de Alcoholwet. De Alcoholwet is primair een volksgezondheidswet en heeft tot doel de verstrekking van alcohol te reguleren en gezondheidsschade door alcoholgebruik te voorkomen, met name onder jongeren. Ook beoogt de Alcoholwet aan alcohol gerelateerde verstoringen van de openbare orde terug te dringen. De Alcoholwet geeft invulling aan deze doelstellingen door de beschikbaarheid van alcohol te beperken. Er mag geen alcohol worden verstrekt aan jongeren waarvan niet is vastgesteld dat zij 18 jaar of ouder zijn. De aanwezigheid van personen die kennelijk onder invloed van drank of drugs zijn is niet toegestaan in een horecagelegenheid of een slijterij. De wet sluit bepaalde verkooppunten uit van het schenken van alcohol of van het verstrekken van alcohol voor gebruik elders dan ter plaatse. Ook het stunten met prijzen door de detailhandel is aan banden gelegd (maximaal 25%).

Aanvullende regelgeving

Aanvullend op de landelijk geldende bepalingen kent de Alcoholwet een aantal verordenende bevoegdheden. Daarnaast heeft de burgemeester nog enkele aanvullende mogelijkheden om de beschikbaarheid van alcohol te reguleren.

De volgende bepalingen staan in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van Zwolle:

- Verbieden van happy hours in de horeca
- Beperken van de schenktijden in de paracommercie
- Toestaan van proeverijen in slijterijen
- Verplichten van de aanwezigheid van een medewerker met voldoende kennis en inzicht in sociale hygiëne op vervoermiddelen die bestemd zijn voor het vervoer van personen en waarop bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank wordt verstrekt

Introduceren van exploitatievergunningen voor de horeca

De wenselijkheid voor het invoeren van een exploitatievergunningstelsel voor de horeca zal in 2023 nader worden onderzocht. Afhankelijk van de uitkomsten daarvan zal een besluit worden genomen over de introductie van exploitatievergunningen voor de horeca.

De aanleiding voor dit onderzoek is dat de gemeente Zwolle aanvullende mogelijkheden wil hebben om invloed te kunnen uitoefenen op de vestiging van horecabedrijven in de stad, teneinde overlast van horecabedrijven zoveel mogelijk te kunnen tegengaan. In de praktijk blijkt dat de gemeente nu onvoldoende mogelijkheden heeft. Door exploitatievergunningen voor de horeca te hanteren, kan de gemeente meer invloed uitoefenen op de omgeving waarin horecabedrijven zijn gelegen. Zodoende kan de burgemeester onder meer letten op de aard van de inrichting, de te verwachten overlast, het karakter van de omgeving, de (justitiële) achtergrond van de beheerder, etc.

Door het opnemen van aanvullende voorschriften heeft de burgemeester, als niet wordt voldaan aan de vergunningvoorschriften, de mogelijkheid om een horecabedrijf tijdelijk of zelfs definitief te

sluiten. Daarnaast kan de burgemeester eerder ingrijpen, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van aantasting van het woon- en leefklimaat, de openbare orde, de veiligheid of de zedelijkheid.

Verbieden van happy hours in de horeca

Op grond van artikel 25d van de Alcoholwet kan bij gemeentelijke verordening, ter bescherming van de volksgezondheid of in het belang van de openbare orde, worden verboden bedrijfsmatig of anderszins om niet alcoholhoudende dranken te verstrekken voor gebruik ter plaatse tegen een prijs die voor een periode van 24 uur of korter lager is dan 60% van de prijs die in de betreffende horecalokaliteit of op het betreffende terras gewoonlijk wordt gevraagd. Op grond hiervan kunnen zogenaamde happy hours, waarbij alcohol wordt verstrekt met meer dan 40% korting, worden verboden.

Onderzoek (Meier e.a., 2008) laat zien dat de prijs van alcohol een belangrijke voorspeller is voor het gebruik ervan. Met prijsinterventies kan het gebruik van alcohol worden beïnvloed. Het verhogen van prijzen heeft vooral impact op jongeren en op mensen die regelmatig veel alcohol consumeren. Het beperken van de mogelijkheden om te stunts met prijzen is een geschikt instrument om overmatige consumptie van alcohol in het uitgaansleven te beperken en dronkenschap tegen te gaan.

Het verbod is opgenomen in de APV.

Regels paracommercie

In artikel 4, derde lid, van de Alcoholwet is bepaald dat ter voorkoming van oneerlijke mededinging bij gemeentelijke verordening regels moeten worden gesteld waaraan para-commerciële rechtspersonen zich moeten houden bij de verstrekking van alcoholhoudende drank.

Onderzoek toont aan dat het beperken van de schenktijden de consumptie van alcohol en daaraan gerelateerde gezondheidsschade en verstoringen voor de openbare orde vermindert (Babor e.a., 2010). Daarnaast vindt de gemeente Zwolle het onwenselijk dat de jeugd tijdens sportieve, culturele of andere activiteiten geconfronteerd wordt met (overmatig) alcoholgebruik van volwassenen.

Voorheen stonden deze regels in de Verordening Paracommercie gemeente Zwolle.¹³ Vanwege de eenduidigheid is besloten om deze regels op te nemen in de APV.

Toestaan van proeverijen in slijterijen

Op grond van artikel 25e van de Alcoholwet kan bij gemeentelijke verordening vrijstelling worden verleend van het verbod ten behoeve van proeverijen in slijtlokaliteiten buiten de dagen en tijden dat de slijtlokaliteiten regulier zijn opengesteld, met inachtneming van artikel 3, eerste lid, van de Winkeltijdenwet. In artikel 6.1 van het Alcoholbesluit staan de eisen waaraan een proeverij moet voldoen.

In navolging van andere gemeenten¹⁴ wil de gemeente Zwolle proeverijen in slijterijen toestaan. Het toestaan en organiseren van proeverijen heeft een beperkt effect op (overmatig) alcoholgebruik door (jong)volwassenen. Bovendien staan er voldoende waarborgen in het Alcoholbesluit.

De vrijstelling voor het organiseren van proeverijen in slijterijen is opgenomen in de APV.

¹³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2014-53277>

¹⁴ Een vergelijkbaar artikel staat in de APV van de gemeente Venlo, Lisse, Sliedrecht, Vlaardingen en Meierijstad.

Verplichten van de aanwezigheid van een medewerker met voldoende kennis en inzicht in sociale hygiëne op vervoermiddelen die bestemd zijn voor het vervoer van personen en waarop bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank wordt verstrekt

Op grond van artikel 25g van de Alcoholwet kan bij gemeentelijke verordening worden bepaald dat op vervoermiddelen die bestemd zijn voor het vervoer van personen waar bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank wordt verstrekt, een medewerker aanwezig moet zijn met voldoende kennis en inzicht in sociale hygiëne. Daarbij kan de gemeente bepalen dat deze verplichting geldt voor bepaalde vervoermiddelen, voor bepaalde delen van de gemeente of voor bepaalde tijden.

De gemeente Zwolle heeft besloten van deze mogelijkheid gebruik te maken en heeft hiertoe een artikel in de APV opgenomen.

De gemeente overweegt een vergunningstelsel voor rondvaartboten te introduceren. In dat kader behoort ook het opnemen van een dergelijke verplichting in de APV voor vaartuigen die rondvaarten aanbieden in het centrum en waarop bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank wordt verstrekt tot de mogelijkheden.

4.2 Toezicht en handhaving

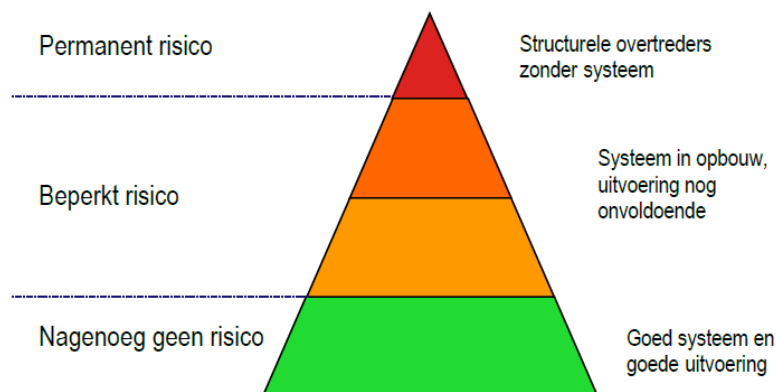
De Alcoholwet kent zowel een gezondheids- als een openbare orde en veiligheidsperspectief. Het doel van de gemeente Zwolle is om door middel van goede naleving van de Alcoholwet bij te dragen aan het voorkomen van gezondheidsschade en verstoringen van de openbare orde. Sinds 1 januari 2013 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de wet. Onderzoek laat zien dat handhaving noodzakelijk is om het gewenste effect te bereiken van bepaalde maatregelen, zoals de leeftijdsgrens voor alcohol en het verbod op doorschenken (Babor e.a., 2010).

Handhavingsprioriteiten

De focus van het toezicht ligt vooral op de naleving van de leeftijdsgrens, het voorkomen van het doorgeven van alcohol aan minderjarigen (wederverstreking), het beperken van de beschikbaarheid van alcohol en het voorkomen van oneerlijke concurrentie.

Risico gestuurd toezicht

De gemeente wil de beschikbare toezichtcapaciteit zo efficiënt mogelijk inzetten. Daarbij vormt risico gestuurd toezicht het uitgangspunt. Op grond van een risicoanalyse wordt voor elk verkooppunt van alcoholhoudende drank een risicoscore bepaald. Deze score is gebaseerd op het soort bedrijf, de risico's voor de omgeving, meldingen, naleving en het gedrag van de ondernemer. Bedrijven met nagenoeg geen risico worden minder vaak gecontroleerd. Bedrijven met een hoger risico worden vaker gecontroleerd.

Capaciteit

Voor het uitvoeren van controles en de werkzaamheden daaromheen is 500 uur beschikbaar. Het toezicht vindt plaats door 8 lokale toezichthouders van de gemeente Zwolle.

Voor de leeftijdsgrenscontrole (het controleren van de naleving van de leeftijdsgrens door verstrekkers) geldt dat locaties met een hoog risico minimaal twee keer per jaar worden gecontroleerd. Het streven is om een controlefrequentie te hanteren van vier keer per jaar.

Verkooppunten van alcohol met een gemiddeld, laag of geen risico worden relatief minder vaak gecontroleerd. Controles worden uitgevoerd op momenten dat er naar verwachting veel jongeren aanwezig zijn. Deze momenten zijn bekend bij de toezichthouders op grond van eerdere controles of naar aanleiding van meldingen of klachten.

Overige aandachtspunten tijdens leeftijdsgrenscontroles

Tijdens leeftijdsgrenscontroles wordt ook gelet op de naleving van andere relevante bepalingen, zoals het aanwezig hebben van alcoholhoudende drank door minderjarigen, wederverstrekking en doorschenken bij dronkenschap. Bij constatering van een overtreding treden de lokale toezichthouders op, met inachtneming van het horecasanctiebeleid.

Informeren leidinggevende

Een leidinggevende of ondernemer wordt altijd geïnformeerd over de afloop van een controle, ook als het resultaat positief is. Als een toezichthouder een overtreding heeft geconstateerd, meldt hij dat in beginsel direct aan de aanwezige leidinggevende of ondernemer. Doel hiervan is om de overtreding op dat moment te beëindigen en om discussie achteraf te voorkomen. Daarnaast vergroot het gericht en direct aanspreken van een leidinggevende of ondernemer de kans op betere naleving in de toekomst. Als het melden van de overtreding op dat moment niet mogelijk is, wordt dit op een later moment gedaan. De ondernemer kan dan ook zijn of haar zienswijze geven.

Sanctiestrategie

In beginsel leidt iedere overtreding tot handhavend optreden. Dit kan een waarschuwing zijn of het opleggen van een sanctie. Voor het horecasanctiebeleid is zowel het gezondheidsperspectief als het openbare orde en veiligheidsperspectief van de Alcoholwet leidend. In het horecasanctiebeleid wordt daarom rekening gehouden met de zwaarte van de overtreding en met de aard van de overtreden bepaling.

Overtredingen die direct van invloed zijn op de gezondheid of de openbare orde (zoals het niet naleven van de leeftijdsgrens of dronkenschap) worden over het algemeen zwaarder bestraft dan administratieve overtredingen.

De burgemeester is bevoegd om in bijzondere situaties en wanneer de aard en omstandigheden van het geval dit vereisen gemotiveerd af te wijken van het horecasanctiebeleid (4:84 Awb).

Nadat een sanctie is opgelegd volgt op korte termijn een herinspectie.

Voor het horecasanctiebeleid wordt verwezen naar Bijlage 1.

4.3 Educatie en communicatie

In de omgeving van jongeren en jongvolwassenen staan verschillende doelgroepen centraal die invloed uitoefenen op het alcoholgebruik:

- Ouders
- Scholen
- Sportverenigingen
- Ondernemers in het uitgaansleven, de detailhandel en evenementen

Deze doelgroepen hebben niet altijd voldoende kennis van de Alcoholwet of van de risico's van alcohol voor jongeren. Ook kan het zijn dat ze niet goed weten wat zij kunnen doen om een bijdrage te leveren aan het voorkomen van (problemen door) het gebruik van alcohol. Daarom zijn zowel het vergroten van hun kennis over alcohol en de Alcoholwet als bewustwording van de risico's en het bieden van handelingsperspectief belangrijk in de verschillende educatieve interventies die worden ingezet. Jongeren zelf worden vooral via ouders en scholen geïnformeerd. Waar nodig kunnen jongeren ook rechtstreeks worden aangesproken.

Sportverenigingen en ondernemers (uitgaansleven, detailhandel en evenementen) zijn verantwoordelijk voor de naleving van de Alcoholwet en de aanvullende lokale regelgeving. Van hen verwacht de gemeente dat ze bekend zijn met de leeftijdsgrens voor het verstrekken van alcohol (NIX18) en dat ze deze ook naleven, evenals het verbod op wederverstrekking, doorschenken bij dronkenschap of het toelaten van personen die kennelijk onder invloed van drank of drugs zijn. Hierbij zijn verschillende typen professionals betrokken: leidinggevenden, bedrijfsleiders, filiaalmanagers, organisatoren, barpersoneel, barvrijwilligers, portiers, caissières, etc.

Training

Alcoholverstrekkers kunnen hun personeel een training verantwoord alcohol schenken laten volgen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van bestaande trainingsprogramma's voor medewerkers van horeca, slijterijen en sportverenigingen, zoals de cursus 'Barcode', de e-learnings Voor Elkaar, een daarop aansluitende face-to-face training of de Instructie Verantwoord Alcoholgebruik (IVA) training voor barvrijwilligers. Uit onderzoek is gebleken dat training van barpersoneel alleen effect heeft als dit gekoppeld is aan een goede handhavingsstrategie (Babor e.a., 2010).

Sportverenigingen

De gemeente Zwolle wil inzetten op een integrale aanpak in sportkantines. Activiteiten om draagvlak voor en kennis over alcohol(beleid) te vergroten bij het bestuur, vrijwilligers en sporters worden gecombineerd met afspraken over toezicht, controle en handhaving. In het kader van de gezonde sportkantine wordt aandacht besteed aan de risico's van het gebruik van alcohol. Deze bredere

invalshoek kan een nieuwe impuls geven aan de activiteiten van de sportverenigingen op het gebied van alcoholbeleid. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van bestaande trainingen en van landelijke NIX18 materialen voor sportverenigingen: 'Word ook een club van NIX'.¹⁵ Ook zal meer aandacht worden besteed aan het belang van de IVA-cursussen in sportkantines.

Zwolle was in 2010 de eerste gemeente van Nederland die is gestart met de JOGG-aanpak.¹⁶ Binnen de JOGG-aanpak bestaat de werkwijze Teamfit, waarmee JOGG zich inzet voor een gezondere sport-, buurt- en vrijetijdsomgeving, onder andere door het voedingsaanbod gezonder te maken. Ook is er aandacht voor de thema's rookvrij en verantwoord alcoholgebruik binnen de sportomgeving. Hier werkt de gemeente Zwolle aan mee. Per 1 november 2022 is de subsidieregeling gezonde leefstijl geopend, waarmee sport- en buurtkantines aanspraak kunnen maken op middelen om hun kantine gezonder te maken, ook waar het gaat om verantwoord alcoholgebruik.

Nalevingscommunicatie

Nalevingscommunicatie die is gericht op het stimuleren van goede naleving van de Alcoholwet is een effectief instrument. Door te communiceren via lokale en sociale media over toezichtresultaten wordt de subjectieve pakkans vergroot. En door aansluiting te zoeken bij landelijke campagnes zoals 'NIXzonderID' worden verstrekken van alcohol ondersteund bij het vragen naar ID.

Onderwijs

Scholen zijn een belangrijke pedagogische omgeving voor jongeren. De gemeente Zwolle gaat met de scholen in gesprek over alcoholpreventie. Er zijn verschillende programma's beschikbaar, zoals Helder op School en THINK op School. De inzet van deze programma's wordt bepaald aan de hand van de actualiteit op school en de preventiedoelen van de gemeente. Het toevoegen van bepaald aanbod op het gebied van alcoholpreventie aan deze programma's gebeurt altijd in overleg met de school.

Opvoeding

Ouders onderschatten systematisch hoeveel hun kinderen drinken. Vaak denken ze dat het gedrag van jongeren volledig wordt bepaald door vrienden en leeftijdsgenoten, terwijl ouders wel degelijk invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kinderen (van der Vorst e.a., 2006; Smeets e.a., 2019). Deze en andere inzichten en adviezen met betrekking tot de opvoeding kunnen worden aangeboden aan ouders, in samenwerking met preventieprofessionals en het onderwijs. Ook door regels te stellen die niet expliciet gaan over alcoholgebruik, kunnen ouders invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kind. Daarbij gaat het vooral over afspraken rond uitgaan, zoals waar kinderen naartoe mogen, hoe vaak ze uit mogen gaan en hoe laat zij thuis moeten zijn. Via verschillende intermediairs (GGD, jongerenwerk, huisartsen, etc.) en andere kanalen (lokale media,

¹⁵ <https://www.trimbos.nl/aanbod/nix18voorprofs/>

¹⁶ Jongeren Op Gezond Gewicht; <https://jogg.nl/>

ouderavonden op scholen en sportverenigingen) worden ouders hierop gewezen en op ondersteunende websites, zoals www.helderopvoeden.nl.

Publiekscommunicatie

Draagvlak voor (handhaving van) alcoholbeleid is niet vanzelfsprekend onder inwoners, ondernemers en andere professionals. Draagvlak kan groeien als er meer begrip is voor de regels die er zijn rond de verkoop en het gebruik van alcohol. Dit vraagt om voldoende kennis over alcohol en de gevolgen van alcoholmisbruik bij het publiek. Deze kennis onder volwassenen is op dit moment niet groot, bleek onlangs nog uit landelijk onderzoek (Schouten, 2020).

Publiekscampagnes lenen zich goed voor het vergroten van kennis en voor het ondersteunen van de boodschap dat het voor jongeren normaal is om niet te drinken. Ouders, (jong)volwassenen en professionals zijn belangrijke doelgroepen voor publieksinformatie en publiekscampagnes. Waar mogelijk wordt aangesloten op landelijke campagnes, zoals NIX18, Dry January, Ik Pas, BOB of Zien drinken doet drinken. Hiervoor maakt de gemeente gebruik van sociale en lokale media.

Ook treedt de gemeente Zwolle in overleg met de samenwerkingspartners over de manier waarop zij een bijdrage kunnen leveren aan deze publiekscampagnes.

Gemeentelijke organisatie

Waar het gaat om het alcoholbeleid, vervult de gemeente een voorbeeldfunctie. De gemeente Zwolle gaat in kaart brengen hoe zij haar rol op dit gebied kan versterken. Daarbij kijkt de gemeente naar zichzelf als werkgever, als beheerder van gebouwen en als gastheer of organisator van bepaalde bijeenkomsten en evenementen.

Aan Ik Pas, een campagne die mensen uitdaagt om gedurende 30 dagen geen alcohol te drinken, wordt in het kader van de voorbeeldfunctie van de gemeente ook binnen de gemeentelijke organisatie aandacht besteed.

Hoofdstuk 5. Samenwerking

Samenwerkingspartners

Effectief alcoholbeleid is gebaat bij het gelijktijdig inzetten van activiteiten op verschillende beleidspijlers. Goede samenwerking is daarbij een belangrijke voorwaarde. Het Preventie- en handhavingsplan is opgesteld na gesprekken met verschillende partijen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie: vergunningverlening en juridische zaken, veiligheidscoördinatoren, toezichthouders, politie en de afdeling preventie van Tactus. Ook vertegenwoordigers van de horeca hebben kunnen meedenken.

Uitvoeringsplan

Om de voornemens uit het Preventie- en handhavingsplan te concretiseren, maakt de gemeente iedere twee jaar een uitvoeringsplan.

Coördinatie

De gemeente Zwolle heeft een coördinerende en deels uitvoerende rol. Bij de uitvoering betreft de gemeente andere betrokken partijen: onderwijsinstellingen, sportorganisaties, ondernemers (uitgaansleven, detailhandel en evenementen).

Evaluatie

Om de kwaliteit van de voorgestelde aanpak hoog te houden en waar nodig tijdig bij te stellen, gebruikt de gemeente Zwolle de volgende evaluatiecyclus:

- In 2025 vindt een analyse plaats op grond van de beschikbare gegevens uit de eigen organisatie en input van samenwerkingspartners.
- Hierbij worden de verwezenlijking van de activiteiten, de effecten van het beleid en de achterliggende verklaringen op een rij gezet.
- Op grond van deze analyse wordt vastgesteld worden in hoeverre het beleid de gewenste uitkomsten heeft opgeleverd en op welke punten het beleid moet worden bijgesteld.

Literatuur en bronnen

Babor, T., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G. & Giesbrecht, N. (2010). Alcohol: no ordinary commodity: Research and public policy.

Burton, R., Henn, C., Lavoie, D., O'Connor, R., Perkins, C., Sweeney, K., Greaves F., Ferguson B., Beynon C., Belloni A., Musto V, Marsden J. & Sheron, N. (2017). A rapid evidence review of the effectiveness and cost-effectiveness of alcohol control policies: an English perspective. *The Lancet*, 389(10078), 1558-1580.

Engels, R., Kleinjan, M. & Otten, R. (2013) De rol van ouders bij alcoholgebruik van adolescenten: Stand van zaken.

Holder, H. D. (1998). International research monographs in the addictions. Alcohol and the community: A systems approach to prevention. New York, NY, US: Cambridge University Press.

Meier, P. et al. (2008). The independent review of the effects of alcohol pricing and promotion. Summary of Evidence to Accompany Report on Phase 1: Systematic Reviews. United Kingdom: School of Health and Related Research, University of Sheffield, UK

Nationaal Preventieakkoord (2018). Nationaal Preventieakkoord. Naar een gezonder Nederland. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Nijkamp, L., Smeets, L., Greeff, J. de, Scholten, K. & Voorham, L. (2020). Dronkenschap en doorschenken. De impact en aanpak van dronkenschap en doorschenken in het uitgaansleven.

Reynolds, R.I. (2003). Building confidence in our communities.

Vorst, H van der., Engels, R.C.M.E., Meeus, W., & Dekovic, M. (2006). Parental attachment, parental control, and early development of alcohol use: A Longitudinal Study. *Psychology of Addictive Behaviors* , Vol. 20, No. 2, 107–116.

Schouten, F., Tuithof, M., Hasselt, N. van & Voogt, C. (2020). Kennismonitor Alcohol 2020. Onderzoek onder volwassenen naar kennis over alcoholische drank. Utrecht: Trimbos-instituut. Smeets, L., Monshouwer, K. & Greeff, J de. (2019).

Monshouwer, K., Leeuwen, L. van, & Voogt, C. (2020). Zien drinken doet drinken. De invloed van de zichtbaarheid van alcohol in de sociale omgeving op kennis, opvattingen en gebruik van alcohol door jongeren.

Tuithof, M., Monshouwer, K., Aalten, J. van & Dorsselaer, S. van (2018). Alcoholgebruik onder volwassenen in Nederland. *Kerncijfers* 2018.